

2. Панчишин Т., Вдовин М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАТИСТИЧНОЇ ОЦІНКИ БІДНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ. *ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ*. 2009. № 42. С. 69–71. URL: [https://www.researchgate.net/publication/361607995\\_TEORETICNI\\_ASPEKTI\\_STATISTICNOI\\_OCINKI\\_BIDNOSTI\\_NASELENNIA\\_V\\_UKRAINI](https://www.researchgate.net/publication/361607995_TEORETICNI_ASPEKTI_STATISTICNOI_OCINKI_BIDNOSTI_NASELENNIA_V_UKRAINI) (дата звернення: 26.10.2024).

3. Безробіття в Україні в період повномасштабної війни. *НІСД Національний Інститут Стратегічних Досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-povnomasshtabnoyi-viynu> (дата звернення: 26.10.2024).

4. Волошин О., Галайко Н. БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ: МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ. *Соціально-правові студії / Social & Legal Studios*. 2020. № 1 (7). С. 148–150. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2840/1/22.pdf> (дата звернення: 26.10.2024).

## **ВПЛИВ РИЗИКІВ НА СТАТИСТИКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

***Кінзерська Наталія Вікторівна,***  
здобувачка ступеня доктора філософії,  
кафедра обліку, аудиту та оподаткування;  
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Впровадження воєнного стану в Україні вплинуло як на діяльність суб'єктів господарювання так і на статистичні дослідження та статистику зовнішньоекономічної діяльності. Особливий вплив на проведення статистичних досліджень в сфері зовнішньоекономічної діяльності здійснюють ризики, управління якими в умовах воєнного часу є складнішим та потребує удосконалення. Здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах невизначеності та підвищеного ризику значних економічних втрат зумовлюють необхідність їх врахування при проведенні статистичних досліджень. Воєнний стан в Україні призвів до переосмислення та перегляду стратегії та пріоритетів здійснення зовнішньоекономічних відносин, актуалізував пошук нових ринків продажу товарів, пошук потенційних покупців на іноземних ринках. Наслідками проведення бойових дій та воєнного стану є зміна географічного поширення товарів та логістики, зменшення обсягів експортно-імпортних операцій торгівельних підприємств у зв'язку з обмеженням доступу до деяких ринків збуту та постачальників, коливання валютних курсів, виникнення проблем з своєчасністю оплати інвойсів та виконання договірних зобов'язань перед нерезидентами.

Підтримуємо позицію У. С. Савків, Г. В. Сидор, А. О. Тимків, що «Глобальна економічна криза, яку спричинила війна, значно підвищує рівень

ризиковості для підприємств усіх форм власності. Частішають випадки банкрутства серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. В сучасних умовах важливим інструментом в системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства є оцінка та розробка моделей управління ризиками. Тривалість війни змушує учасників зовнішньоекономічної діяльності впроваджувати ефективні стратегії планування стійкого функціонування. Компанії намагаються комплексно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі, розробити систему заходів з управління ризиками» [1, с. 81].

Значний вплив на здійснення зовнішньоекономічної діяльності в Україні в умовах воєнного часу здійснюють регуляторні чинники. Зміни в законодавчому регулюванні, скорочення термінів на ухвалення законодавчих актів, посилення вимог фінансового моніторингу та зміна валютних обмежень суттєво впливають на умови в яких функціонують підприємства, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. На сьогодні діють такі обмеження в частині здійснення зовнішньоекономічної діяльності, зокрема діє заборона на здійснення готівкових розрахунків в іноземній валюті. Крім того, заборонено проводити розрахунки у валюті на території України, за виключенням розрахунків за зовнішньоекономічними договорами. При перевищенні грошового порогу в 400 тис. грн. банку необхідно надати підтвердження мети придбання валюти, крім того експортно-імпортні операції, обсяг яких перевищує дану суму підпадають під валютний контроль банку.

Посилення валютних обмежень забезпечує здійснення контролю за непродуктивним та неефективним відтоком капіталу за межі України, посилення дисципліни дотримання валютного законодавства. Для формування підтримки міжнародної співпраці у сфері зовнішньої торгівлі, а також залучення міжнародних проєктів й програм з технічної допомоги на законодавчому рівні надано можливість здійснення переказу валюти за кордон для проведення розрахунків за проєктами міжнародної технічної допомоги незалежно від країни чи держави, яка фінансує таку допомогу.

Крім зовнішніх регуляторних ризиків зовнішньоекономічної діяльності суттєвий вплив має ризик договірної регулювання відносин з нерезидентами. Воєнні дії в Україні можуть бути підставою для ймовірної відмови нерезидента від подальшої співпраці, або зміна умов договору з подальшим його розірванням, і як результат, виникнення непередбачених збитків. Для уникнення даного ризику зовнішньоекономічної діяльності в зовнішньоекономічних договорах необхідно особливу увагу приділити положенням розділу форс-мажору. Правильно та детально виписаний зазначений розділ зовнішньоекономічного контракту на сьогодні це вже не формальність, а запорука ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах військового стану.

*«Зовнішньоекономічна діяльність з початком війни стала більш непередбачуваною для суб'єктів міжнародної торгівлі. Головними факторами, які роблять міжнародну торгівлю більш ризиковими, аніж інша підприємницька діяльність, є:*

- ✓ Іноземний контрагент (ризик, пов'язаний з іноземною культурою, традиціями тощо);
- ✓ Тривалість здійснення операцій (кредитний ризик);
- ✓ Ризики митного оформлення;
- ✓ Розрахунки в іноземній валюті (валютний ризик);
- ✓ Відмінності в законодавстві контрагентів інших країн;
- ✓ Логістика товару в резиденції інших країн за допомогою контрагентів з інших країн» [3].

Значними збитками для торгівельних підприємств є втрата товарів в результаті ракетних атак та інших пошкоджень, які виникають в результаті воєнних дій. «Ризик пошкодження товару, що перебуває на збереженні чи знаходиться у пунктах пропуску в очікуванні здійснення митних формальностей внаслідок ракетної атаки чи ураження дронами. У такому випадку одним із інструментів може стати страхування вантажів, формування суб'єктами ЗЕД фондів на підприємстві для покриття можливих втрат внаслідок знищення чи пошкодження товару. Звісно це додаткові витрати для суб'єктів ЗЕД, але важкі часи потребують ухвалення важливих рішень, які спроможні мінімізувати негативні наслідки для суб'єкта господарювання» [1].

Вищенаведений перелік ризиків зовнішньоекономічної діяльності не є вичерпним, але виникнення нових ризиків в умовах воєнного стану, а також посилення впливу вже існуючих ризиків вимагає удосконалення процесів статистичних досліджень в сфері зовнішньоекономічної діяльності. На сьогодні статистична інформація про зовнішньоекономічну діяльність з урахуванням ризиків, які виникають у даній сфері в тому числі й через впровадження воєнного стану, є актуальною для всіх суб'єктів діяльності, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність або ж дотичні до сфери зовнішньоекономічної діяльності, розробляють і проводять державну політику в цій галузі економіки. Завдяки детально проведеним статистичним дослідженням зацікавлені користувачі отримують інформаційний базис для аналізу наявної інформації про взаємозв'язки учасників зовнішньоекономічної діяльності, обсяги експортно-імпортних операцій, номенклатури товару, а також їх позитивної або негативної динаміки. Статистична інформація є основою для здійснення оцінки рівня динаміки і перспектив розвитку зовнішньої торгівлі товарами і послугами вітчизняних підприємств в умовах військового стану з урахуванням існуючих та потенційних ризиків.

### **Список використаних джерел**

1. Осіпчук Д.С. Управління ризиками у митній справі в умовах воєнного стану. Економіка, управління та адміністрування. 2024. № 2(108). С. 16–21 URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-2\(108\)-16-21](https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-16-21)

2. Савків У.С., Сидор Г.В., Тимків А.О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах війни. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2022. № 2. С. 79-88

З. Таран І.В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності при здійсненні експортних операцій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2005. № 52 (2). С. 97-100

## **ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ У СТРАТЕГІЧНОМУ АНАЛІЗІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА**

***Ковернінська Юлія Вікторівна,***

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;  
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Оцінка фінансового стану підприємств є не лише базовим етапом управління, але й невід'ємною складовою стратегічного аналізу, який визначає напрями розвитку бізнесу. Адже, фінансовий стан компанії являється інтегральним показником, який відображає не лише ступінь ефективності поточної діяльності, але й забезпечення стабільності перед зовнішніми викликами та перспективи для подальшого розвитку. Для українських підприємств, що функціонують у складних умовах економічної невизначеності та військових загроз, стратегічний аналіз набуває критичного значення як інструмент ухвалення ефективних рішень. У цьому контексті застосування статистичних методів стає надзвичайно важливим, оскільки вони дозволяють глибоко досліджувати фінансові дані, виявляти приховані залежності та створювати прогностичні моделі. Зокрема, методи трендового аналізу, регресійного моделювання та кластеризації забезпечують оцінку динаміки змін фінансових показників, ідентифікацію ключових чинників впливу та порівняльну оцінку діяльності підприємства на фоні конкурентів. Крім того, у світлі цифрової трансформації економіки ці методи гармонійно інтегруються з сучасними технологіями, такими як Big Data та алгоритми штучного інтелекту. Це дозволяє підприємствам не тільки ефективніше аналізувати дані, а й оперативно адаптуватися до змін, використовуючи прогресивні стратегії. Таким чином, статистичні методи не лише сприяють діагностиці поточного стану, а й виступають основою для формування рішень, що відповідають викликам сучасності в стратегічному вимірі.

В узагальненому розумінні стратегічний аналіз фінансового стану підприємства можна тлумачити як «різновид фінансового аналізу, що орієнтується на всебічний аналіз фінансових аспектів діяльності підприємства з точки зору забезпечення найбільш повної реалізації його фінансового потенціалу задля довгострокового стабільного розвитку» [1]. Такий аналіз дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони фінансової діяльності, оцінити потенційні ризики і перспективи, а також сформулювати рекомендації для